

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1) J. Ď., 2) E. Ď.**, obaja bytom S.S., zastúpených Mgr. P. Karmanom, advokátom v Žiline, J. M. Hurbana 1, proti žalovaným **1) P. Š.,** bytom M., **2) P. Š.,** bytom S. 383, **3) A. Š.,** bytom S. 157, o **odstránenie lávky a zákaz prechodu cez pozemok**, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 16 C 136/2002, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Žiline z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 5 NcC 87/2014, takto

r o z h o d o l :

Sudcovia Krajského súdu v Žiline JUDr. Miroslav Jamrich, JUDr. Dagmar Cabadajová, JUDr. J. Burik, JUDr. Ladislav Mejstřík a JUDr. Jana Kotrčová nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 5 NcC 87/2014.

O d ô v o d n e n i e

Žalobcovia 1), 2) v písomnom podaní doručenom Okresnému súde Žilina 5. júna 2014 (č.l. 704 spisu), doplnenom na výzvu prvostupňového súdu osobne podaným písomným podaním 27. augusta 2014 (č.l. 739 spisu) vzniesli námietku zaujatosti tak voči všetkým sudcom Okresného súdu Žilina, ako aj voči všetkým sudcom Krajského súdu v Žiline a vec žiadali prikázať inému okresnému súde v pôsobnosti iného krajského súdu ako Krajského súdu v Žiline z dôvodu, že manželka P. Š. (žalovaného 2) je zamestnankyňou Okresného súdu Žilina a má priateľský vzťah so sudcami tak Okresného súdu Žilina ako aj Krajského súdu v Žiline, ktorá skutočnosť už bola preukázaná vo viacerých konaniach vedených na Okresnom súde Žilina. Spochybenie dôveryhodnosti a nestrannosti Krajského súdu v Žiline vychádza zo skutočnosti, že tento krajský súd umožnil konať a rozhodovať v odvolacích konaniach sudcom predtým Okresného súdu Žilina, ktorí boli neskôr pridelení na Krajský súd v Žiline, ktorí sa na okresnom súde vzájomne zastupovali práve s konajúcimi sudcami v prvostupňovom konaní a v niektorých konaniach pri tých istých účastníkoch Krajský súd v Žiline sudcov okresného súdu vylúčil a v niektorých zase nie. Rovnako je nepochybné, že

niektorí zo sudcov, ktorí pôvodne pôsobili na Okresnom súde Žilina a vyjadrili sa o svojej zaujatosti v tejto veci, dnes pôsobia na Krajskom súde v Žiline.

Krajský súd v Žiline predložil spis na rozhodnutie o vznesenej námietke zaujatosti Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky s vyjadreniami všetkých sudcov. Z predkladacej správy je zrejmé, že predmetná vec bola pridelená na Krajskom súde v Žiline senátu 5 Co, ktorý pôsobí v zložení JUDr. Miroslav Jamrich, predseda senátu (a zároveň sudca – spravodajca v tejto veci – pozn. najvyššieho súdu) a členovia senátu JUDr. Dagmar Cabadajocá a JUDr. Gabriela Veselová, ktorá je dlhodobo práceneschopná, pričom zastupujúcim senátom je senát 9 Co v zložení JUDr. J. Burik, JUDr. Ladislav Mejstrik a JUDr. Jana Kotrčová. Všetci vymenovaní sudcovia so svojich vyjadreniach k vznesenej námietke zaujatosti zhodne uviedli, že vo veci sa necítia byť zaujatí, nemajú žiadny vzťah k predmetu konania ani k jeho účastníkom.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Žiline (§ 16 ods. 1 tretia veta O. s. p.) posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezaujatosti sudcov krajského súdu z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods. 1 O. s. p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednávaniu veci, k nezaujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právnu relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu a to :

1. k veci, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci, alebo
2. k účastníkom konania, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, alebo
3. k zástupcom účastníkov konania, ktorý vzťah by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod bodom 2.

Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávanej veci alebo taký jeho osobný vzťah k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom, ktorý by pri všetkej mozgnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorého slovenský preklad bol vyhlásený v oznámení Federálneho ministerstva zahraničných vecí pod č. 209/1992 Zb., ďalej len „dohovor“) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom. Súvislosťou medzi súdom, ktorý je založený na zákone, a jeho nezávislosťou, ako to vyjadruje článok 6 ods. 1 prvá veta dohovoru („každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu“), garantuje tento dohovor v celoeurópskom rozmere súčasne sudcovskú nezávislosť aj právo na zákonného sudcu. Ústavná úprava súdnej a inej právnej ochrany v Slovenskej republike garantuje obdobne vyjadrené právo na spravodlivý proces [čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ktorá je uvedená ústavným zákonom č. 23/1991 Zb., ďalej len „listina“; čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uverejnenej pod č. 460/1992 Zb., ďalej len „ústava“, ktoré články dávajú každému možnosť (právo) domáhať sa /zákonom/ ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v /zákonom/ určených prípadoch na inom orgáne /Slovenskej republiky/], do ktorého tiež zahrňuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 listiny; čl. 48 ods. 1 ústavy, ktoré články postulujú, že nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi a že príslušnosť súdu ustanoví zákon). Ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadruje zhodu (totožný zámer) na sudcovskú nezávislosť a právo na zákonného sudcu s právnym režimom podľa dohovoru (v obsahu týchto práv podľa dohovoru a podľa ústavy nemožno vidieť zásadnú odlišnosť). Potom platí, že v určitej právnej veci má rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento *zákonný sudca* by sa už v ďalšom priebehu konania - pokiaľ by k tomu nebol daný

zákonny dôvod - meniť nemal. Inštitút vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí, ktorý predstavuje výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu, stanovuje, aby zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov bol zákonný sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí. Sledovaný cieľ, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmaření hroziaceho rizika, že by vo veci mohol konať a rozhodovať zaujatý - nie nestranný - sudca.

Nezávislosť s nestrannosťou a odbornosťou (kvalifikáciou) sudcu sú podmienkami kvalitného rozhodovania a jeho predvídateľnosti a sledujú tak význam riadneho napĺňania (poskytovania) spravodlivosti. Nezávislosť a nestrannosť úzko spolu súvisia, často sa prekrývajú a nie je vždy ľahké ich od seba odlíšiť. Nestrannosť definovaná aj ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti býva považovaná za pojem širší ako nezávislosť. Nestrannosť sudcu musí byť podstatou jeho funkcie, zatiaľ čo jeho nezávislosť ju má iba umožňovať. Pod sudcovskou nezávislosťou a nestrannosťou treba rozumieť aj nezávislosť a nestrannosť každého jednotlivého sudcu.

Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej právnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania vecí buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O. s. p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O. s. p.). Obsahom práva na prejednanie vecí pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania vecí pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie vecí nestranným súdom je len povinnosť (nadriadeného) súdu prejednať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia vecí pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O. s. p. predstavuje výnimku z ústavnej

zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 listiny, čl. 48 ods. 1 ústavy), treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky k danej problematike.

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikáť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. aj k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom pri rozhodovaní o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či je objektívne oprávnená obava účastníka konania (to isté platí u oznámenia zákonného sudcu o skutočnostiach, pre ktoré je vylúčený). Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok

neustrannosti (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či obavu z nedostatku nezaujatosti treba mať za relevantnú. Relevantnou je len taká obava z nedostatku neustrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu neustrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na neustrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu neustranného. Je potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokovania a rozhodovania veci), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranné (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o neustrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej neustrannosti sa musí podriaďit' prísnejšiemu kritériu objektívnej neustrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa neustrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

Vychádzajúc z už vyššie uvedeného vyjadrenia sudcov Krajského súdu v Žiline JUDr. Miroslava Jamricha, JUDr. Dagmar Cabadajovej, JUDr. J. Burika, JUDr. Ladislava Mejstříka a JUDr. Jany Kotrčovej, že sa necítia byť vo veci zaujatí, keď ani ďalší obsah spisu

z objektívneho hľadiska nezakladá žiadne pochybnosti o nezáujatosti týchto sudcov Krajského súdu v Žiline, Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil žiaden relevantný dôvod v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p., ktorý by menovaných vylučoval z prejednávania a rozhodovania tejto veci. Nadriadený súd zároveň pripomína, že sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia; rozhoduje nestranne, spravodlivo, bez zbytočných prietahov a len na základe skutočností zistených v súlade so zákonom (porovnaj § 2 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z. z.). Nezávislosť sudcu treba o. i. vidieť aj ako nezávislosť v rámci samotnej súdnej moci (celého súdneho systému aj konkrétneho súdu, na ktorom sudca pôsobí).

Pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci, ako Najvyšší súd Slovenskej republiky už neraz zdôraznil, nie je postačujúca samotná domnienka účastníka konania o možnej neobjektívnosti sudcov. Podávateľia námietky zaujatosti vo svojom podaní vyjadrujú iba subjektívny názor (úvalu). Z obsahu spisu vrátane vyjadrenia sudcov, členov senátu, ktorému bola predmetná vec pridelená, ako sudcov zastupujúceho senátu nemožno vyvodiť žiadne objektívne existujúce zákonné dôvody pre ich vylúčenie. Základom pre vylúčenie sudcu môže byť len objektívne existujúci zákonný dôvod (porovnaj § 14 ods. 1 O.s.p.).

Zjavná nespokojnosť (nesúhlas) žalobcov 1), 2) s procesným postupom odvolacieho súdu v iných konaniach tých istých účastníkov nie je dôvodom na vylúčenie. Podľa § 14 ods. 3 O.s.p. dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú totiž okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach.

Z týchto dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol, že vo výroku tohto uznesenia vymenovaní sudcovia Krajského súdu v Žiline nie sú vylúčení z prejednávania rozhodovania danej veci.

Pre úplnosť Najvyšší súd Slovenskej republiky dodáva, že vzhľadom na skutočnosť, že nedošlo k vylúčeniu sudcov senátu 5 Co ani sudcov zastupujúceho senátu 9 Co Krajského

súdu v Žiline z prejednávania a rozhodovania danej veci, vo vzťahu k ostatným sudcom označeného krajského súdu sa námietkou zaujatosti ako bezpredmetnou nezaoberal.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. marca 2015

JUDr. Ľubor Š e b o, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Vanda Šimová